BAPTISTAE CASALII IN LE/GEM AGRARIAM PRO COM/MVNI VTILITATE, ET EC/CLESIASTICA LIBER/TATE TVENDA, AD CLEMENTEM VII. PONT. MAX. ORATIO.

REVEREN. IN CHRISTO PATRI & D.D.Ioanni Matthæo Giberto Episcopo Veroneñ. & Datario dignissimo &c.Baptista Casalius Salutem.

SCITVM est Plautinum illud Giberte, uiam qui nescit qua deueniat ad mare, eum oportet amnem quærere comitem sibi. Quamobrem quando pestilentiæ uis iampridem antea omnibus aditum ad Clementem interclusit, quem nam aliũ mihi præter te unum ducẽ quæram, qui in partem ei curarum tanq̃ Hercules Atlanti succedis, leuasq; laborãtem? Cui hãc ipsam tantam, quã tu tua tibi fide, industria, studio, uirtute peperisti fortunã, ut uel ipsi summi reges in te ornando certent, & Clemens Pontificum tam optimus, q̃ maximus nunq̃ sibi ipsi cumulãdis in te officiis satisfaciat, stabilẽ fore ac diuturnã opto & uolo. Digna res quæ a te potissimũ suscipiatur tanto iustitiæ Patrono. Ingens enim cupido me oppugnãdæ legis agrariæ incessit, qua per simulationẽ probitatis publicũ quoddam latrocinium instituitur. Tu igitur, quæ tua est benignitas fouebis nostrum hunc qualẽcunq; tuo auspicio susceptũ desudatũq; laborẽ. Qui & si nulla alia re nimirũ tamen uel ipso argumento uel patrocinio tuo subsistet, & una opera Clementem a calumnia, populum a fame, ecclesias ab interitu uindicabis. Ego uero satis egregie me operã nauasse intelligam, si a te probari studiũ meũ perspexero, & me amabis, quod fecisti antehac. VALE.

Baptistæ Casalii in legem agrariam pro communi utilitate, & ecclesiastica libertate tuenda, ad Clementem.vii. Pont. Max. Oratio.

NISI me tua illa explorata mihi & cognita clementia B. P. quam & in minore tua fortuna præ te semper tulisti, & postq̃ summam rerum es assecutus, assumpto Clementis nomine, quasi signum aliquod clementiæ sustulisti, summam in spem adduxisset benignitatis & Iustitiæ tuæ, totum hunc defensionis laborem dimisissem, tacitusq; mecum & populi calamitatem & ecclesiasticæ libertatis ruinam conquererer, ac deplorarem. Cũ uero tu semper acerrimũ pauperũ patronũ, inuictissimumq; iustitiæ ducẽ egeris, non modo nihil me aratorũ, publicanorũq; auiditas & uanitas impudentissime apud te mentita, sed ne ipsa quidẽ lex Agraria hoꝝ suasu atq; impulsu promulgata deterruit,

quo minus te moneam, ut horum fallaciis circũuentum, horter ut iudicem, obſecrem ut communem parentem, obteſter ut numen, ne populi labores paucorum auiditati obiicias, neue rem eccleſiaſticam tuæ traditam & commiſſam fidei, horum auaritiæ patere & cupiditati ſinas. qui ſemper quidem ante hac eccleſiarum bonis, ut prædæ inhiarunt, quos hactenus nullus uel æqui honos, uel boni reuerentia, ſed & legum metus, & Principum uigilantia, rerumq; diuinarum cuſtodia retardauit. Nunc uero neſcio qua impudentia atq; audacia ducti ſperare potuerint, te tanto iuſticiæ duce, acerrimoq; eccleſiaſticæ libertatis aſſertore uti poſſe ad iniuſtitiam, opprimendamq; libertatem authore. An non id genus hominum perdita impudentia, ac profligatiſſima audacia præditũ dicam: qui cum aut luxu & ignauia, aut alea & ambitu: auita bona (auita inquam non a ſe quæſita bona) dilapidarint, legem agrariam clamitent, ſeſe populares faciant, annonæ caritatem deteſtẽtur, ubertatem polliceantur, ut ea occaſione populum exhauriant, prædia eccleſiæ inuadant: caritatem annonæ: rerumq; omnium inducant: perdantq; omnia? Quod quid nã obſecro aliud dicam eſſe: q̃ ſæuiſſimam intollerandamq; tyrannidẽ? Et eam quidem ideo acerbiorem: ꝙ tibi etiam ipſi offundere ob oculos denſiſſimas tenebras parant: ſperantq; ſe poſſe tantam auiditatem, improbitatemq; pietate obtegere: ac uelare clementia: ut te tanti ſceleris authorem, ducemq; habeant: ac nocentem faciant: ne cogitantem quidem? Ea igitur res in iudicium uenit. B. P. quam neq; tu per tuam clementiam aſpernari: neq; per iuſtitiam non fouere ac cognoſcere debeas: ne populum ipſum: hoc eſt gregem tuum lupi rapaces inuadant: paſcanturq; innocentium labore & ſanguine: neue eccleſiam tuam hoſtibus lacerandam dedas: & cuius arceantur ſacris: eam diripere impune: te potiſſimum authore: ac uolente poſſint. Nihil eſt enim hac lege aliud excogitatum: meditatum: ſuſceptum: q̃ ut eccleſiaſtica libertas opprimatur: ut ea quæ populo oſtentatur frugum ubertas: rerum omnium inopiam atq; egeſtatem pariat: & omnium fortunas exhauriat: ut paucorum opes augeantur: tum ut regnum: tyrannisq; in libera ciuitate conſtituatur. Quæ dum paucis expediã: & ut una opera populi dicam: & eccleſiaſticæ libertatis cauſam: quæſo: obteſtorq;: ut me benigne audire ac patienter uelis.

LEGEM AGRARIAM MAGNIS SEMPER contentionibus, magnoꝗ Reipu. malo, ac pernicie agitatam, aut fœneratorum impotentia & crudelitas, aut turbulentiſſimorum ciuium ambitio, & auaritia, aut populi laborantis fames expreſſit, cũ partos populi labore ac ſanguine agros, inexplebilis diuitum auaritia occuparet, & qui patres minorum gentium dicebantur, ſæuiſſimos agerent tyrannos, Plebs uero ipſa fame enecta, uictum quæritando, uix: ægreꝗ uitam infælicem traheret. Hinc in ſacrum montem ſeceſſio, ac pene infinitum inter patres: plebemꝗ odiũ, donec Gracchos pari prudentia & nobilitate, miſeratos populi calamitatem, aſſertores pauperum, ut proditores libertatis, deſertoreſꝗ patriæ crudeliſſime necandos, trucidandoſꝗ cenſuerunt. Inerat tamen in tanta: tamꝗ immani potentiorum crudelitate aliqua æqui: honeſtiꝗ facies: ꝙ agri quos per manus a maioribus traditos, & hæreditario iure, multos iam annos poſſederant, diuidi ſine iniuria poſſe non uidebantur. At noua iſtæc aratorum: publicanorũ ꝗ religio, & egregia pietas, amorꝗ popularis, quod nam habet ſi nõ æqui, at ſaltem imaginarii cuiuſpiam iuris: honeſtiꝗ ueſtigiũ, ut nũc potiſſimum legem Agrariam ferant, qua ſacra, profanaꝗ omnia permiſceant: cum his annis uiginti Dei Optimi Max. benignitate ac prouidentia, tanta terræ ubertas, tanta frugum copia extiterit, ut ſinguli frumenti modii ſingulis nummis aureis, aut non multo pluris, interdum etiam minoris uenierint, nunc inquam legem Agrariam ferant, cum ſuperioris anni ingens prouentus fuerit, præſens uero promittat multo maiorem: quaſi terra etiam ipſa. B. P. tuo Pontificatu lætetur, maioremꝗ in modum geſtiat, & laxiore ꝙ unquam antea per hoſce annos ſinu, munus polliceri ſuum uideatur. Sed forte quã quærebant: e re nata illis ferendæ legis occaſio eſt. Nam dum comitia Pontificia longius traherentur, eſſetꝗ quorundam frumentariorum negociatorum fraude magna frugum uis hinc aſportata, extẽplo miſericordes ac populares homines oblatam ſibi diu expetitam prædæ oportunitatem arripuerunt. Frumenta condunt, augent pretia, multum quotidie habent de re frumentaria ſermonem, in Senatum ueniunt, concilium indici, ac populum citari iubent, hoc eſt, aratores, negociatoreſꝗ frumentarios, & eos omnes qui emendis, diſtrahendiſꝗ frugibus, populi ſanguinem emungunt, coeunt pro populo omnes, & populi & eccleſiarum hoſtes. Ibi cauſam annonæ inueſtigandam, occurrendumꝗ huic malo ꝙ primum cenſent. Tum Iulianus Lenus homo ſane diſertus ac popularis, & in re frumentaria diu multumꝗ exercitatus, diligens monopoliorum inſtitor, &

qui ab his dumtaxat libēter abstineat manum, quæ inuadere neque/
at, longa sane ac luculēta oratione deplorauit populi calamitatem,
iacturamq; communem. coisse in hanc ciuitatem undiq; ex tota Ita
lia pene infinitam multitudinem: dum belli late debacchantis incō/
moda deuitat, arbitranturq; sibi perpetuum Romæ securitatis, ac
tranquillitatis domicilium fore. q̄ si hic fame moriendum sit, malle
sese hosti ultro obiicere: q̄ fame contabescere, ac per cruciatum om/
nium sæuissimum mori. hoc tantum, tamq; nefarium ortum esse ex
presbyterorum auaritia malum: qui agros permultos habent: adeo/
q; magno conducendos: ut aratores admodum pauci reperiantur:
qui conducendorum prædiorum enormia precia ferre possint. ei
rei agrariam legem opponi oportere: qua res rustica magna ex par/
te longo interuallo intermissa reuocetur: liceatq; cuicunq;: ubicun/
q; quæcunq; uelit arua: prædia: agros: fundos: prata etiam ipsa ingre
di scindere: exarare: serere: pro cuiusq; delectu atq; arbitrio: abigan/
tur uaccæ & cætera id genus animalia: quæ arua fere omnia depascū
tur: homienes uero (facinus indignum) quorum causa facta sunt om/
nia esuriunt: Domini prohibere non possint: aut exigere quicq̄: nisi
messis tempore: uidelicet: Quintam: Septimam: Decimam omnia
sint aratorum: non audiendas presbyterorum ignauissimorum ho/
minum quærelas: ne si his pareamus interim populus periclitetur.
Nunq̄ se sua opinione deceptum: qui hæc longe antea fore prædixe
rit, Quæ quia antea facta non sunt: cum debuerant: nunc tandem fa/
cienda esse cum oportet: actum esse: nisi agri colantur: opus esse ma
ture facto: nisi mature interire populū malint. Ita excepta huius ora/
tio est: ac si esset ex oraculo quodam profecta, itum est ab omnibus
in hanc sententiam & manibus & pedibus decerni agrariam legem
oportere. Causa quæ fuerit promulgandæ legis agrariæ uides. B.P.
quantum uero tegat malignitatis: res ipsa indicat. Nam cum hac oc/
casione omnium fortunis insidiaretur: parem etiam ad tantum faci/
nus impudētiam atq; audaciam attulit. Te. n. ipsum adiit omnis pror
sus fallaciæ: doliq; securum: fraudem fuco ac pigmentis quibusdam
adornat: & quod erat ad euertēdas populi & ecclesiarum opes tan/
q̄ machina quædam comparatum: ubertatem frugum: ociū: ac ma/
ximum fortunarum incrementum allaturum mentitur. Tu uero
qui nihil mauis q̄ populum tuum & fortunatum: & egregie pastum:
huius pietatem ac studium commendas: das negocium conscriben/
dæ legis duobus ex hoc ordine Patribus: quos & maxime popula/
res: & ecclesiasticæ libertatis adsertores iudicasti: Qui quidem & si
omni ope: fraudem propulsandā putauerunt: tamen nō tam diligen/

ter sibi cauere potuerunt: quin Iuliani: aliorūq; sui similiū uestigiis atq; arte caperentur: quibus sane irati esse cū primis deberent: & ab his grauissimas pœnas reposcere: a quibus īducti deceptiq; sunt: ac si ipsi iniuriam parare cuiq̄ uelle: & cōmunem calamitaté adamare uideré tur: nec factū defendere: tanq̄ turpe sit mutare consiliū. Nā emendare quod improbes: prudentis id quidē est: tueri uero quod plane perniciosum sit: improbi ac maligni. Lex itaq; promulgatur. B.P. bona tua & uoluntate & fide: bona itidē patrum a te delectorū: q̄ uero bona suasorum authorūq; non facile dixerim. Quippe qui legis nomine: ecclesiarū prædia ad prædam: populi labores ac bona ad rapinā: auiditatemq; paucorum: instar famelicorum luporum exponi arbitrentur. Sed tamen dum maxime student fraudem celare: tunc potissimum detegunt. Nam ipsimet legis authores legem anteq̄ ferretur: exlegem esse omnino iudicarunt: & iam inde a principio suo ipsorum iudicio: ne expectarent tuum condemnarunt. siquidē in tenebris cōscripserunt paucis admodū consultis: & his potissimū: quorum res agebatur: uidelicet: aratoribus: publicanis: fœneratoribus: negotiatoribus, qui rei frumentariæ latrociniis: tanq̄ ignaui fuci semper populi laboribus ac fortunis insidiantur: ignaris bonis omnibus: inconsultis patribus: non seruato trinundini interuallo: ut est in more, consuetudineq; positum: nulla præconis denunciatione: clam populo: cuius maxime intererat: te etiam ipso circunuēto per fallaciā. B.P. ne fraudem agnosceres: utpote qui nō ignorarent te nolle quod a Iure, populiq; utilitate abhorreret: neq; admitti per te legem nisi per fraudē posse. Ex quo tametsi patet nullam esse legem, quæ fraude promulgata, ad rapinā instructa: ad infamiā etiā tuā comparata est: cum in eam opinionē rem adduxerint: ut hanc tu cupere uidearis, tamē cætera per multa huiusce legis flagitia ac portēta quæso animaduerte. Primū quidē affirmo atq; contendo legē cuius nullus usus sit nisi ad fraudē: minime necessariā: minimeq; latā, ratāq; esse oportere: quæ undiq; mendaciis scatet: atq; improbe mentitur. In primo enim capite egregii legis architecti ab impudentissimo mendacio exordiuntur: ut fidem reliquis faciant. Nam cum agriculturam plus dimidio q̄ esset annis ab hinc uiginti imminutam audacter profitentur: ac paulatim artem ipsam exolescere atq; interire: tum ideo frugū inopiā inualescere: q maxima camporum spacia uaccarum pascuis addicātur. An non fustuariū merentur? Nā quæ per hosce annos uiginti; arua? quæ senticeta non exusta? qui saltus: quæ nemora: luci: syluæ non excisæ: non patefactæ: non exaratæ? Quot paludes exsiccatæ: quot montes, quot conualles, quot planicies aratro proscissæ, & excultæ,

quæ olim infames latrociniis atq; infestæ erant? Indicio sunt ligna,
quorũ usus multo nũc est: q̃ maiorum nostrorũ memoria difficilior,
quippe quæ maiore cum labore, tum etiam sumptu quærãtur, adeo
ut iam excisis fere omnibus infra uigesimũ lapidem syluis trãsmarina
digna hyemem leuent. Ad hæc Pontinæ paludes cultioni datæ (quas
exsiccare Herculeus labor fuit, & earũ purgationẽ Leoni. x. referimus
acceptam, qui post Corneliũ Cethegum Cõsulẽ primus tanq̃ Hydrã
confecit) magnũ ac prope incredibile attulerunt annonæ momen/
tum, ut ausim constantissime ac uerissime affirmare plus multo nũc
decuplo terrarũ coli, q̃ his annis uigiti. Nã his ipsis annis uiginti, quæ
non Regio Italiæ, quæ non Prouinciæ fame laborarunt? Frumenta
uero in urbe Roma semper ad ubertatẽ superfuerũt. Quid ita? Quia
agriculturæ ratio aucta, quia syluæ excisæ, paludes exsiccatæ, tesqua
exculta, senticeta deleta, & quæ antea loca inuia erant, omnia rese/
rata, aperta, patefacta, peruia, exarata. At cum illa homines impuden
tissimi apud te mentiebãtur. B. P. non ignorabãt se impune mentiri
apud te posse, qui curarũ maximarũ pondere pressus, rei rusticæ ua/
care nequiueris. Ideo neminẽ rei frumentariæ peritũ adhibuerunt,
ne refelli, ne ue manifesto in mendacio deprehendi possent. Ideo
in tenebris legem conscripserunt, ne in luce malignitas spectaretur.
Itaq; non uideo quo modo res rustica imminuta, nõ uideo quomo
do ars agraria ad interitum spectet. Nã si tantũ agrorum, tantũq; ter/
rarum, syluarũ, montium, conualliũ, paludium culturæ datum, osten
dant quomodo ars imminuta, planũ faciant ipsa, quã profitentur: ex
perientia rerũ magistra deesse qui agros colant. Quod quia neque/
unt, uaccas nescio quas fuluas cõmenti sunt, quarũ pascuis destinata
esse maxima, & ea quidẽ potiora camporũ spatia conqueruntur, cla
mitant idcirco inualescere annonã, quod agrorũ cultus deseratur, pluris/
q; sit apud nos animaliũ q̃ hominum uictus. Scilicet uaccarũ pascua
faciant frugũ inopiam, Pulchrũ sane atq; egregium cõmentum. Nã
cur nunc potissimũ annona difficilior sit: q̃ fuerit his ãnis uiginti, nõ
agnosco. Nulla. n. tot annos soli sterilitas fuit, nulla de cœlo contigit
calamitas, sata omnia spem amplissimam pollicentur, Deo Optimo
Max. utimur benigniore, cum fere nullus Europæ populus non inter
dum his ãnis esurierit, nobiscũ uero multo sit benignius actũ, quibus
semper uictus ad satietatẽ aderat, & in posterum spes multo uberior
ac certior ostentabatur. Quod si uaccæ: in quas isti annonæ caritatẽ
reiiciunt, nullã unq̃ inopiã pepererunt, ne nunc quidẽ ullam pepe/
rere inopiã, nec ipsa frumentandi: colendorũq; agrorum ars immi/
nuitur: aut deseritur: ut isti mentiuntur: ubi tam ampla tamq; uasta

sola terrarum ad cultum aperta: purgataqꝫ sunt: ut nullus angulus usq̄ reperiatur: quo non colonorum cura, studiumqꝫ penetrauerit. Nam si aucta hominum multitudo (ut aiunt) aucta itidem agricultura: auctus colonorum numerus: aucta: dilatataqꝫ in immensum arua: factūqꝫ: ne externo frumento indigeremus. Nescio quid etiam de fœno admiscuerint: ac si maior sit pascendorum equorū q̄ hominum cura: quorum sane ego non amplius demiror impudentiam: qui nullum unq̄ pudorem nouerunt: & meretriciam quandam frontem ad mendacium afferunt. Quando enim per hosce uiginti fere annos fœni caritas defuit? Ac ne tūc quidem cum prouentus esset uberior: fœnum uilius ueniit. Qud itaʔ Quia maluerunt fœno: q̄ frumento indigere: maluerunt homines pascere q̄ iumenta. Nam si tantum aruorum legendo fœno datum est (ut isti afferunt) cur non antea fame laboratum est? Si abundauimus: cur mentiūtur? si mentiuntur: cur fautores habent? Sed uideo. B. P. quam isti rem agant, non ignoro eorum propositum ac benignitatem. Vna enim opera curant, ut frumentum: fœnum, carnes, caseus, & cætera id genus omnia quam carissimo ueneant, ipsi uero harum rerum omnia monopolia instituant (ut solent) ac si liberam habuerint a te potestatem: solem etiam ipsum faciant nobis præsenti pecunia uenalem. Nam si prata coarctentur: unde fœnum? Si uaccæ abigantur, unde carnes? caseus: butyrum, & huiusmodi alia? Si omnia aratro scindantur: parenturqꝫ ad se mentem, an propterea paratam frugum ubertatem putes? Sed hac de re posterius, nūc quid de fœno, carnibusqꝫ futurum sit uideamus. Fœnum isti annonæ præfecti undiqꝫ cogent, ut a se petatur, uaccas quas abigi curarunt undiqꝫ mercabuntur: mercabuntur item oues undiqꝫ: ut a se uitulina, ouilla, agnina ematur. At quanti obsecro fœnum, quanti carnes, caseumqꝫ addicturos putas? Nimirum duplo, aut fortasse triplo q̄ nunc amplius. Dices fortasse homines sunt & modesti & minime cupidi. At ego nescio q̄ bene populi Romani annona credi his possit: quibus nimis ad rapinam angustus orbis terrarum uideatur. Nam dum prata aratro proscindi: uaccas longius abduci iubent: quid aliud curant: q̄ ut fœni, carniumqꝫ simul inopiam inducant? Sane antiquum isti peritissimi prædiatores, uetusqꝫ Patriæ institutum non ignorant, Vrbis Romæ prædia trifariam cumprimis diuidi: in pascua, prata: arua, pascua rusticis animalibus, prata urbanis, arua hominibus uictum præbent. Quæ omnia si q̄ sapienter distributa, tam diligenter conseruentur, parata semper sint ad uictum hominū ac reliquorum animalium abunde omnia. undecunqꝫ quid dempseris, turbabis, eiusqꝫ rei inopiam induces quā imminueris. nihil dépseris,

tis nihil desideres. Itaq; B. P. horum ista tam curiosa diligentia, tamq;
popularis misericordia maxima (nisi tu caueris) rerum inopiam pari
tura est: quam tandiu parturit. In altero capite habetur, ut unicuiq;:
ubicunq; & quæcunq; uelit prædia ingredi: exarare: serere pro cuius
q; delectu atq; arbitrio liceat: Domini prohibere non possint: nisi si
ipsi colere uoluerint. Hactenus B. P. quis impudens audacia: tamē to
leranda, dandum est. n. aliquid temeritati, hactenus obsequentes do/
minos habent: non repugnant. Quis illud ferat: quod paulo post se/
quitur? ut coloni prædia gratis occupare: gratis boum pascua delige
re possint: nihil ex quibusuis prædiis Dominis debeatur: pter quin/
tam: aut septimam: aut decimam? An nō sic dominia prædiorum si
ne contractu trāsferuntur? An non noui Domini sine uenditione cō
parantur? An non gratis alter: me inuito: meū habebit? Immo uero
an non hæc plane tyrannis est? Et omnino illud quod est apud poe/
tam nescio quem: quod nunq̄ ueriti sumus: ut possessor agelli dice/
ret: hæc mea sunt: ueteres migrate coloni. Nam quis prohibebit si le
gis patrocinio utantur: cum ne sic quidē sine lege coerceri possint:
quominus abstineant ab ecclesiæ bonis imputas manus? Quid futu/
rum sit haud longi temporis decursu nemo nō uidet: ut ne ipsæ qui
dem decimæ persoluantur? At gratis occupari prædia: gratis deligi
pascua boum: uolunt licere ex lege. Quæro quo iure: quo more:
quo exemplo istuc? An fortasse id Syxtus aut Iulius excogitarunt? Sa
ne nunq̄ ubertatem illi non prædam quærebant. Populus ne id per/
suasit aut populi iussu decretum? Ne id quidem: nisi si forte quod po
puli nomine actum est: inconsulto: atq; insciente populo: id popu/
lum iussisse contendant. Non enim id a populo fieri existimandum
est: quod populi expilatores ac plane hostes decreuerint. At fortasse
nituntur id iure: quonam obsecro? Non naturæ: quæ uim omnem
odit: non gentium: quod a natura non abhorret: non ciuili: quod ra
pinæ atq; iniuriæ propulsandæ tanq̄ tormentum opponitur. Quod
igitur ius aliud reliquum sit: non uideo: nisi si quod quisq; uelit im/
purus: scelestus: ganeo: decoctor: idipsum licere arbitrentur. Hoc ip/
sum secum iampridem agitarunt: hoc sunt semper moliti: semper
rebus ecclesiarum inhiarunt: ut suis: & in omnibus cōgressibus ac sta/
tionibus tam frequentes sunt: q̄ nefarii illi sermones: cur presbyteri
hominum genus ignauissimum agris: quos maiores nostri possede/
runt: impune tandiu potiantur: nos egeamus: iaceamusq; semper: ne
q; nostram dignitatem tueri possimus? At si hoc isti iure utuntur. B.
P. a te quoq; imperium repetituros suspicor: siquidem his tantum li/
ceat: possintq; quantum audēt. Nam illis ad facinus uires: nō animus

deest. Sed quid mirum, ita solent qui decoxerunt, cũ rem suam, aut alea perdiderunt, aut luxu prodegerunt, aut nequitia dissipauerunt, aliena inuident, ac rapinã, prædamq; meditantur. Et quoniam præclari isti susurrones multa auribus admurmurarunt tuis mendacia, & oppleuerunt deliris quibusdam, falsisq; imaginibus, eorũ quæso hanc tem, auiditatemq; cognosce. Ecclesiarum, Cœnobiorum, Xenodochiorumq; prædia, quasi ad prædam exponi omniũ uolunt, ut cuicũq; arare, ac serere uolenti liceat etiã inuitis dominis aratra inferre & colere, dandãq; non a dominis, sed a seipsis arua ingrediendi, arandi, deligendorũq; pascuorum potestatẽ. Quã quidem potestatẽ uendũ ipsi passim habent, qui gratis arari: coliq; ecclesiarũ agros uolunt. Nã cum grandem pecuniam a quibusdã accepissent, spẽq; eis dedissent, se curaturos, ut agros haud longe a Nemorensi oppido ingredi, atq; aratro proscindere liceret, quos delegerant, sua illi opinione frustrati, conqueri palam cœpere, se triumuiris agris diuidendis pecuniam numerasse, indignum facinus, sic appensa pecunia deludi colonos. Hem tibi homines. B. P. quibus mãdes: si quid recte curatũ uelis, Hem egregios annonæ præfectos, qui ecclesias gratis spoliandas censent, ut quæ ecclesiis extorserint, ipsi præsenti pecunia uendãt. Hinc illæ lachrymæ, hinc illa misericordia, cũ populi calamitatẽ deplorant; totum enim hi carmen sibi intus canunt. Non sum nescius neminẽ ambigere, qui nam illi sint quos pietas adegerit ecclesiæ bona sine proscriptione uendere, Tantũ. n. facinus: ab ipsis præfectis cõscribendæ legi patribus, quo; isti urgere, uexareq; ac mendaciis circumuenire nõ desistebãt, manasse nefas est credere: qui tuẽdæ rei ecclesiasticæ, nõ euertẽdæ studẽt: qui nullis horũ adduci precibus potuerũt: ut impudentissima edicta: interdictaq; eorũ nomine per apparitorẽ denũciaretur: nefas a Iacobo Phrygepane manasse: uiro nobilitate: prudẽtia: probitate singulari: in quo uno ueterẽ simplicitatis memoriã: & publici parentis amorẽ: charitatẽq; agnoscas: qui horũ semper est & auiditatẽ & furorẽ detestatus: At uero a Iuliano facinus manasse: negas id quidẽ est, nõ credere. qui tã modestiã, q̃ rem deuorauit: & nihil prorsus referre arbitratur: unde habeat: modo habeat quippiam: possitq; aliena abuti: cum rem perdiderit suam. qui ad rapinam utitur egregiis discipulis pene se ipso nequioribus: Iacobo Rucellario: & Iulio Albertonio. Quorum alter sane bellus homo & elegans: cuius de facie truculenta ac cicatricosa mores depræhendas. Alter capillo intonso, superciliis prominẽtibus: barba promissa: toga laxiore: probe ad fallaciam instructus: uterq; miru; quærendarum, extorquendarumq; pecuniarum artifex: facile ut Iuliani discipulos agnoscas. Sed

homo acutus & perspicax Iulianus nescio quomodo interdum stulte sapit. Nam ne ipse uideretur legis author, cuius etiam seipsum pudebat, & ut inuidiam declinaret, qua permagna se laborare intelligebat, noluit inter triumuiros agrorum diuidundorum adscribi, cum Iacobo Rucellario, & Iulio Albertonio discipulis concordissimis. Credo ne contra leges antiquissimas Liciniam atq; Ebutiam faceret; quibus ab ea curatione ac potestate, de qua quis tulerit, & ipse cumprimis excluditur, qui tulit, & eius etiam collegæ, cognati, & affines ne cuiq; eorum ea curatio, potestas ue mandetur. Sed cum alterum deuitat legis scopulum: in alterum temere incurrit, tacite enim fatetur se legis authorem, dum cauet, ne contra legem Triūuir conscribatur, cum conscribi discipulos & collegas triumuiros iubet, quibus usus est, ea in re, & ministris & sociis, non uidit duos triūuiros uitio a se creatos. Vnum esse rite duntaxat creatum Iacobum Phrygepanem, tam eius dissimillimum, q̄ sui ipsius semper ac bonorum omnium simillimū, tāq; tenacem iustitiæ: probitatisq; uirum, q̄ ille iniuriæ ac rapinæ studiosus. Sed sint illi sui discipuli atq; satellites rite triumuiri creati, cur uero tantum sibi arrogent, ut audeant libellos colonis dare, quibus agros assignēt alienos, iniussu Patrum huic rei præfectorum? Cur Iacobo Phrygepane collega inscio? Quia Iuliano utuntur ad eam rem & præceptore & duce. Quod si audeat negare, dicat quid illa sibi ad uesperam producta cum similibus sui consultatio uolebat? Quid illa antelucana concursatio? Quid impudens irruptio in cubiculum patrum rei frumentariæ curatorum? Quid uecors illa clamatio cum seuerius res agi sua opinione uideretur? Non possunt eius latere consilia, quæ cum sibi rem factam promitteret, per fora, per plateas, per stationes omnes uulgo spargebantur, non obscure res agebatur, constantissima iam fama erat: Iulianum omnium prædiorum, & dominum & finitorem fore. Ingens erat ad eum colonorum concursus, ipse magnificum se faciebat, illi qui hominis auiditatem nossent pecuniam ostentare, hominem largitione conciliare. Quid multa? Pecuniam accipit, pollicetur omnibus, Deinde diuidi agros oportere clamitat, colēdos agros esse, populo esurienti subueniendum, nimium segniter agi negocium uidebatur, turbat, miscetq; omnia. Tu uero. B. P. qui & diuinitus creatus & diuino consilio in rebus gerendis ac præcipue administranda iustitia ueteris, ratus id satis mature fieri, quod fiat bene, suspicansq; in ea tam importuna festinatione subesse aliquid flagitii, cum te negocium cognoscere, ac discutere diligentius uelle dixisses, perfregisti hominis audaciam. Tibi enim dare uerba non

poterit, te prudentem, paratumq; aduersus huius dolos circumuenire non poterit, fallere non poterit, elabi non poterit, qui iam tenetur. Quo uno responso beasti populum tuum, restituisti ecclesiæ libertatē, & quoddam quasi signum melioris spei sustulisti. Et quoniam uideo te. B.P. non fatigari audiēdo, qui ne iuste quidem, benigne, clementerq; cum omnibus agēdo fatigaris, pergam ad reliqua quæ cuiusdam belli ciuilis hastæ, hostilisq; direptionis formam habent. Pari in secundo legis capite actum esse uidebatur, ubi ingressum ad prædia, delectumq; pascuorum gratis liberum esse omnibus cōcederet, nisi tertium caput esset additum, quo contractus locationum, etiam ad longum tempus rescinderentur, uidebant oculatissimi ad facinus homines parum id procedere posse, si interim a locatariis possiderentur. Itaq; necessariam esse contractuum dissolutionē censuerunt, ut tanq̄ uacua & nullius in bonis fieri occupantium liberius possent. Quod quid aliud ē obsecro, q̄ proscriptio, q̄ hasta, q̄ præda? Sed hæc ipsa uel hostilis irruptio, uel bella ciuilia pepererunt portenta? Quis unq̄ hæc uidit in pace monstra? Quis illud suspicari unq̄ potuisset: te clementissimo, amantissimoq; populi tui Principe fore, qui sibi ecclesias expoliādas, populumq; exhauriendum esse ac licere impune arbitratur? Marianæ ac Syllanæ hastæ: prædæq; hoc instar ē, immo uero hoc ipsum grauius multo est, ac detestabilius q̄ illud malum. Nā quis sanguinaria illa, efferataq; crudelitas fuit, tamen a rerum diuitiarum direptione abstinuit, pepercitq; his: qui in partibus nō fuissent. At Presbyterorum ordo, genus hominum innocētissimum quid deliquit, aut quod nam tantum in se admisit scelus, ut a quo uel hostis abstineat, non abstineat ciuis? ut cui barbaricus furor parcat: nō parcat ciuis? Hoc ipsum est more pharisæorum diuidere inter se uestem Christi, hoc est talis sortiri uestem Christi, quin hoc ipsum plane est spoliare Christum, atq; in crucem tollere. Ideo ne Christus uictimam se abolendis nostris sceleribus obtulit, ut trium uirorum auaritiā neq; suo ipsius supplicio expleret, neq; satiaret sanguine? At uide q̄ magnum sit inter maiorum nostrorum benignitatem ac triumuirorū auaritiam interuallum. Illi enim certatim Christi ecclesiam ornabāt, isti certatim diripiunt. Illi omni benignitate prosequebātur, isti omni studio conantur euertere. Illi ecclesiis bona sua largiebantur, ut in cœlo thesauros conderent, isti ecclesiarum bona prædæ in morem abigere pro sacrificio habent, qui solam habent pro cœlo ac Deo arcam, quam modo expleant, pium, sanctumq; arbitrantur uel Christū spoliare, quem si nancisci possent, etiam Cruci affigerent opinor, quem tam auide lacerant. Qui illum esse nusq̄ credunt, quem nusq̄

uident. Non enim ille cognosci, aut intelligi a sacrilegis, scelestis, impiis potest. Sed esto nullum sit in diripiēdis ecclesiis peccatum, quo nullū esse scelerosius potest. Vbi libertas quæ est huius urbis propria? Vbi concordia fundamentum Reipu? Vbi æquitas ac fides sine quibus omnis iustitia collabascit? Detur etiam istis, quod tam stulte q̄ improbe comminiscuntur, quæ nunc ab ecclesiis possidētur duobus & ultra abhinc millibus annorum fuisse maiorum suorum. ergo ne hæc ideo ut sua uindicabunt? Ergo licebit his spoliare tam antiquos possessores, ubi gentium hoc ius usurpatur, nisi aut in ultima barbaria, aut in ciuilibus odiis: aut in sæuissima tyrannide? Ferunt Aratum Sycionium pulsis tyrannis Patriam in libertatem asseruisse: ortāq; haud ita multo post de recipiendis possessionibus: prædiisq; inter dominos possessoresq; contentionem magno consilio ac prudētia sedasse. Possessores quinquaginta annorum possessionem tam longi temporis usu tuebantur: qui spoliati per tyrannidem fuerant: auita bona patriumq; ius repetebant. Videbat Patriam tyrannide liberatam ciuili bello perituram: nam neq; tam diuturnos possessores spoliari: nec spoliatos non restitui: æquum censebat. Quid igitur faceret? Inducias ab utrisq; impetrat, tantisper dum redeat. Nauigat interim in Aegyptū ad Ptolæmeū: cū quo sibi magna necessitudo intercedebat: magnā ab eo pecuniæ uim accipit: deinde ita sibi cū utrisq; conuenit: ut qui pecuniā malit possessionē cederet, si malit alter possessionē, alter pecuniā acciperet. Quo factū: ut neq; Dominis neq; possessoribus ullus esset quærēdi locus: & una cū libertate pacē etiā ciuibus suis: ac tranquillitatē restituerit. Ergo ille non putauit eripi iure posse quinquaginta ānoꝝ possessoribus alienū. Triumuiri aut ex donatione: aut emptione: aut multoꝝ sæculorū usu propriū eripiant? Ille sibi ut pacem sereret, reuocaretq; concordiā tantū laboris & itineris obeundū putauit, triumuiri bella ciuilia ultro inducant, serātq; in urbe discordiā, Reipu. pernicié ac pestē? Callidū sane dissoluēdo æri alieno, quod multū conflarūt cōmentū, non audent nouas tabulas flagitare, ne fœneratoꝝ collegiū: ex quo ordine ipsi sunt, lædatur. Nouæ. n. tabulæ tāetsi contra ius fasq; comparatæ: tamen ad populi ære alieno laborātis subsidiū admittebantur. At miseret oppressi fame populi: nō obærati. At istuc ipsum B. P. operæpretiū est audire, q̄ misericordes homines famelici populi misereat. Nā hi quidem qui populares uideri uolunt ac misericordes, nescio q̄ populares sint ac misericordes: qui frumentū sane multū populo ostentant, quo neuti q̄ uti queat, sed i magna frugū ubertate, tāq̄ Tātalus esuriat. Sed quid tandē isti annonæ curatores afferūt ad constituendā annonæ facili-

tateni? Colentur aiunt arua passim: late undiq; aratra inserẽtur: ubiq;
tellus seretur: ubiq; sata: ubiq; messis: ubiq; fruges: horrea non capiẽt
frumenta. Ego uero ab his hoc ipsum quæro: cui nã tantũ frumẽti cõ
paretur? Nimirũ populo dicẽt cõparari: populo cõsuli, ne esuriat. Im
mo uero, ut ecclesiæ bona ad prædã exponãtur: ipsi occupent: ut an-
nonã augeãt: ipsi frumentũ uendãt: ut populi marsupia exhauriant:
sua distendãt. Nã quæ esse potest tãta frumẽti copia: quã nõ cõtinuo
inopia consequatur? Siquidẽ illud tertiũ sceleratæ legis caput extat:
quo grauissima annona i sempiternũ æuũ firmatur? Nã si minus duo
deuiginti Iuliis singuli frumenti modii ueneãt, ius esse negociatori-
bus frumẽtariis uolũt hinc alias in regiones asportarae ad quæstũ fru-
ges. Lege tu, ne inficiari audeant, ut solent. LEGIS CAPVT. Ce
do mihi hãc ubertatẽ quam isti profitentur: ubi ea est obsecro? In fru
menti ne pretio: an in frumenti copia? Atqui utroq; modo penuria
infertur. Quãdo enim spes sit frumẽti pretiũ infra duodeuiginti Iu-
lios fore etiã in maxima ubertate: si lege sanciatur ius esse asportãdi:
quoties minoris uendatur? Quãdo nõ in immensum auctũ iri credẽ
dũ sit: ubi exhausta urbs fuerit frugibus asportatis? Eadẽ enim frumẽ
ti est, quæ belli ratio: nã ubi uel exiguus belli rumor increbrescit con-
tinuo agricultura: mercatura: uectigalia deserũtur: & interdũ plus af-
fert belli metus detrimẽti q̃ bellũ: itidẽ cũ est iniecta auehendi frumẽ
ti suspitio, tãetsi nihil exportetur: tamen omniũ animi expectatione
quadã erigũtur: suspicãturq; nescio quid calamitatis. Vnde extẽplo
per se fiunt frumẽta multo cariora. Quod si sine causa interdum hoc
usu uenit: quid futurũ putas: cũ fruges trãsmittere lege ius erit? Tum
mercatores penes quos erit totius frumenti summa: qui nihil prius
aut potius habent q̃ lucrũ & ante factã sibi extrahendorũ frumentorũ
potestatẽ iniecta maioris lucri spe: ut carius alibi uendãt: aut hic uen-
dere recusabantur: aut si uendãt: nõ nisi precario & magno uendant:
& postq̃ partẽ maiorẽ asportarint: ut nihil ultro caritas inualescat (ut
solet) ipsi oblatã bene gerendæ rei occasionẽ arripient: quãto maxi
mo poterũt pretio reliquas fruges addicẽt. Præterea sint omnia hor
rea frugibus referta: omnia fora frugibus scateãt: nunq̃ tamen deerit
in tãta copia: inopia atq; calamitas: parũq; proderit ubertas: ubi mali
gnitas & auaritia dominabitur. Erit enim frumentariorũ negociato-
rũ in manu situ facilẽ ne: an difficilẽ annonã uelint: si quoties fruges
minoris duodeuiginti Iuliis distrahãtur: auehere alias in oras liceat.
Nã quãdo obsecro id erit, ut hos populi misereat? scilicet misericor-
dissimũ est id hominum genus: qui instructi sunt probe omnes sem-
per ad fallaciã & periuriis potius q̃ misericordia rẽ gerunt. Immo si

forte ut fit: sponte sua fruges minoris steterint: haud dubie ad asport/
tationē spectabunt: extēplo pretia inualescēt: sed sit quātumuis ma/
gnus frugū prouentus: is tamē haud sane multū a sterilitate distabit.
Nā perinde est uti nō posse, quibus abundes, ac si egeas. Quid ei pro
sunt cōditæ abunde fruges, qui fame pereat? Nimirū idē esse opinor
emere frumentū nō posse, quod nemo det: ac si nusq̄ sit quod emas.
At isti annonæ curatores egregiā illam frugū rationē inierunt: ut in
maxima frugū ubertate plus populus esuriat, q̄ in frugum inopia esuri
ent. Quando enim his totis annis uiginti frumenti modius non in/
tra quindecim iulios stetit? Cur isti maxima in copia penuriā medi/
tantur: ut carius ematur? Leuius multo est quod natura fert sterilita/
tis malū: q̄ quod hominū malignitate & auaritia importatur. Illa. n.
ipsius est naturæ ac Dei: hæc uero tyrannidis. At superiorꝫ Pōtificū,
eorūq; sapientissimorꝫ hominū: ut prudentia: ita etiā annonæ studiū
sane ingens fuit: qui leuandæ annonæ causa tertiā frumentorꝫ Tar/
quiniēsium, Collisq; alti partem ex fœdere in urbem aduehi curarūt,
quoties spectare ad annonæ difficultatem res uidebatur: ex quo sem
per parata instructaq; sunt in famē præsidia. Nā si interdum anni pro
uentus deterior fuerit: desintq; domi frumenta: foris importantur:
tamq; cōmode ad ubertatē populo cōsultum est: ut nisi de industria:
ac frumentariorꝫ negociatorꝫ arte frumenta trāsportentur: nulla esse
unq̄ hac in urbe frugū caritas queat. Tū autem maiores nostri undiq;
huc frumenta importari: nō hinc exportari uoluerunt. Ex agro enim
Cāpano: Siculoq; perpetuis quibusdam populi Romani horreis fru
ges huc aduectabātur. Si uero fortasse minor fuisset Italiæ fœcundi/
tas: Africa: Aegyptusq; populi Romani famē leuabant: tanta erat ue/
terū propulsandæ famis & alendi populi cura. Quod si illi ab ultimis
etiā terris per tot maria huc importari fruges uoluerūt: tu quod hic
Dei benignitate prouenit, alio transuehi patieris? ut urbs Roma sit
aliis ciuitatibus fœcūda: sibi uero sterilis? Alii nostra ubertate fruan/
tur: hic esuriatur? Alii nostra uota intercipiant: nos egeamus? Quid
animi huic populo futurū putas, cū suas spes auehi spectabit? Cū pene
ex ore cibū rapi uidebit? Leuius sane multo malū mors & ipsa etiam
morte grauior seruitus est, q̄ fames, quippe cū mors una & sensum &
famē extinguat & in seruitute insit libertatis spes: At in fame omnes
simul cruciatus adsunt: lenta mors: cumulata malis omnibus miseria,
summa desperatio: ingēs mortis desideriū. Magnū profecto ueterū
propulsandæ famis studium fuit: tyrannidis uero ac Regni multo id
quidē maius. Sp. n. Melium diuitē sane hominē ac popularem iure
cæsum uideri iudicarunt, quod in magna fame coemptum suo ære

frumentum plebi diuisisset: iniecissetq; ea re affectati regni suspicio nem. Illi imaginariã quandã incertãq; suspitionem non tulerunt, tu feres hoȝ manifestam, acerbissimãq; tyrannidẽ? Illi eum qui populo Romano benigne fecisset non tulerunt: tu feres populi Romani car nifices? Illi patronũ parentẽq; populi nõ tulerunt: tu feres hostes pau perum: hostes populi: hostes fidei: hostes religionis? Itaq; tu te tecũ diligenter consideres oportet, an quos annonæ præfeceris cum hac tanta tãq; inusitata potestate constitui tyrannos uelis: Nã isti sunt ty rannidis potius q̃ annonæ curatores: quorum quidem a te reprimen da, non fouenda audacia est: ne si pro sua libidine debacchari sinas, tam alte radices defigant: ut cum extirpare uelis, auellere nequeas. An his populi salutem credas: qui cum decoxissent, tesseramq; apud omnes confregissent: & eorum fides passim collabasceret: primi le gibus interdicta monopolia rerum omnium usurparunt? scilicet ut eos populi misereret. An his etiã ecclesiarũ bona credas, qui sua per diderunt: meliusq; rem ecclesiarũ curaturos putes, q̃ curarunt suam, qui decoxerunt? Quas illi bone Deus tragœdias agitarent; q̃ atrocẽ intolerandãq; tyrannidem exercerent? Vereor. B. P. ne si tantã boȝ nequitiæ atq; auiditati fenestram patefeceris: quid tibi post hac reli quum futurum sit frustra requiras. Sic Boemorum hæresis inualuit, qui malunt Christi trãsfugas atq; hæreticos agere, q̃ quæ per iniuriã bona occuparunt, per æquitatẽ restituere, adeo magno atq; inexo rabili in presbyteros odio feruntur. Quid aliud Martinus Lutherus molitur, nisi ut quæ ecclesiarum sunt, in priuatorum usus cedant? Quo nihil esse optabilius quicq̃ potest his: quos improbitas ad faci nus, desidia ad egestatem perduxit. Facile enim alieno abutitur, qui nihil habet. Quantam hæc illi lex authoritatem ac gratiam popula rem pareret, si tam nefarius eius conatus a te quoq; confirmatus le ge fuerit, ut benigne cum ecclesiis & iure fecisse uideatur. Quid Tur ca (quod Deus omen auertat) aliud interminatur, q̃ ut ecclesias spo liet? Quid præterea ut nulla alia uis cogat, siquidem hanc tu legem admiseris, facturos omnes putes ubiq; terrarum, qua Christianus orbis patet, nisi ut tuæ legis exemplo utantur? qui nihilo secius ad se q̃ ad ciues Romanos pertinere existimabunt. Nã hanc tu legem aut æquam esse aut iniquam statuas oportet, si æquam cur non tam bo næ legis æquitatem exemplumq; sequantur? Si iniquam oblatam sibi tam uberem tamq; expetitam augendæ rei occasionem dissi mulaturos arbitreris? Magna spe erecta est Italia, magna Gallia, ma gna Hispania, magna uniuersus orbis Christianus, huiusce legis euen tũ omnes præstolãtur, qua quasi signũ aliquod ecclesiasticæ prædæ

propositum esse arbitrãtur, suũ sibi quisq; elegit, designauitq; animo agrũ quẽ inuadat, siquidem occupantiũ futura sunt ecclesiarũ bona. An non existimes optatissimæ legis beneficio usuros, qui iampridẽ ad hoc per se animati paratiq; fuerunt? Aut cur si Romæ per tuã legẽ licet, non licebit in prouinciis? Quæ uis prohibere poterit? pro qui/bus lex a te promulgata pro muro steterit? Nã si anteq̃ quicq̃ ex lege liceat: omnia sibi putãt licere, quid si ex lege tantillũ licuerit: facturos credis? Scio quid ad hæc sint arguti homines allaturi, qui manifesto ita tenẽtur, nullasq; habẽt alias quo cõfugiant latebras: nisi exẽpla maiorũ. Dicent ueterẽ esse, usitatãq; legem, & a sapiẽtissimis Pontifici/bus Syxto, Iulioq; sæpe promulgatã. Fateor, sed illi populi ubertatẽ, nõ famẽ quærebant, Illi ecclesias fouere, nõ spoliare nitebantur, Illi libertatẽ uolebant, nõ tyrãnidem: cõsulere illi populo Romano im/portãdis huc undiq;, nõ hinc alias in regiones ac prouincias exportã/dis frugibus studebãt. Qui quidẽ sapiẽtissimi pontifices ubi negotia torũ aratorũq; malignitatẽ ac fraudem: quã legi faciebãt: depræhen/derũt, quã ipsi bona fide tulerãt, eandẽ unius diei legẽ esse non ultra uoluerũt. Quos quid facturos fuisse existimes in tã manifestaria huius legis fraude, qua, & populi salus proditur, & ecclesiasticæ libertatis immunitas cõculcatur, cũ ob leuissimã cuiuspiã doli suspitionem le/gem esse plane nullã uoluerint? Sed demus istis Syxti, Iuliiq; legẽ, de mus etiã hãc ipsam quã impugnamus, modo nõ sit eis ulla asportan/darũ frugũ potestas, ac nullũ frugum sit certũ præfinitũq; pretium, Videbis extẽplo omniũ animos collabascere, omniũ impetus refri/gescet, nemo aratrũ inferet. Quid ita? Omnis. n. spes prædæ decolla/bit, si asportandarũ frugũ ius tollatur, aut si pretiũ incertũ, nulla erit amplius eorũ misericordia: cũ hanc ipsam sibi obstructã ad rapinã uiã uidebũt. Populares esse desinent, cũ expilandi populi occasio fuerit intercepta: desinent facessere ecclesiis negociũ, ubi lucrũ inde am/plius non allubescet: uidebis factos repente religiosos: qui nullũ unq̃ Deũ nouerũt præter lucrũ: cui quo iure: quaue iniuria semper insidiã/tur. Quamobrẽ. B. P. tibi omni ope curaq; adnitendũ est: ne tuas ec/clesias populũq; tuũ his expilandũ dedas: qui ne belli quidẽ ciuilis ra/pinis ac proscriptionibus expleri satiariq; possent. Prohibe hos a tuis septis lupos: abige hos a tuis aluearibus ignauos fucos: ne depascãtur aliorũ labores. Maiorũ nostrorũ sapientissimorũ uirorũ: clarissimorũ/q; Pontificũ institutis insiste: & eorũ æmulare prudentiã: qui tondere suũ ipsi pecus, non deglubendũ aliis tradere uoluerunt. Syxtus enim ac Iulius tã diligentissimi suarũ ouiũ pastores: q̃ uigilantissimi eccle/siasticæ libertatis custodes: ita quidẽ legem Agrariã promulgarunt

quatenus ea in populi utilitatẽ cederet:nec parũ sua ipsorum ex dignitate:maiestateq; sunt arbitrati mutare sententiã, ut antiquãdã esse legẽ agrariã censerent:quando ea lege prodi popularibus ecclesiæ libertatẽ, prodi populi salutẽ depræhenderunt. Nã si C.Lelius legẽ agrariam laturus, simul ac uidit quantũ ea re incendiũ in Repu. excitaret, in re populi eq; Repu. ac suæ ipsius prudẽtiæ esse maxime iudicauit, a promulganda lege agraria desistere:unde quod pauci meruerunt: sapiens est appellatus. Cur nõ Syxtus, Iuliusq; idẽ cognomen mentissimo suo mereãtur, qui suas ipsi quas istiusmodi authorũ suasu ac fraude pepererãt leges eiecerũt:& quasi adulterinũ partum ablegãdum, exponendumq; censuerunt? Cur non etiã Tu.B.P. idipsum eodem nomine affectes: nomen quod multo antea multis aliis nominibus meruisti? quis enim in tuis omnibus actionibus nõ modo sapiẽs semper: sed sapientissimus etiã fuisti. qui rẽ militarẽ, remq; publicã: immo uero totius orbis negocia pari semper consilio ac sapientia moderabaris: nuperq; in maximo tot patrũ inter se certantiũ ambitu, atq; pugna: egregia illa tua uirtus inuictaq; cõstantia: ac singularis prudentia summã ad te potissimũ rerũ detulerũt:ut uideri possis cũ ipsa etiã fortuna diu multũq; colluctatus: eius tandẽ opes, uimq; cõfregisse, quis in omni re sapientẽ te præbuisti. Tamen erũt qui in his fortunæ nõnihil ascribendũ putent: eaq; dicũt fortunati potius fuisse q̃ sapientis. At uero asserere ecclesias: prohibere populi calamitatẽ: propulsare cõmunẽ iniuriã cum possis, ita est sapientis, ut ne boni quidẽ uiri nomen retinere possit, qui negligat. Quocirca non debes tu tibi turpe esse, arbitrari, legẽ tuo nomine æditã irritã uelle, quæ sit a te ac moribus tuis longe aliena. Immo uero ita tecũ constituere debebis: te iratũ his semper fore, qui clementiæ ac Iustitiæ tuæ splendorẽ iniustissimæ ac nefariæ legis tenebris obscurare contendũt, inuidẽtq; gloriæ. Quam enim iusti honestiq; faciem ullã lex habeat, quæ in ecclesiasticam libertatẽ ac populi salutem inimicorum suasu atq; consilio suscepta decretaq; sit? Quicquid enim parte incõsulta altera cõstituitur:& si æquũ id sit: ut improbari non possit: tamen iniustũ esse legibus placuit. Quod si tanta iusti uis est: ut ne iustũ quidẽ iustũ haberi possit, quod præter iudicii formã decernitur: quid cum de alterius iniuria damnoq; tractatur? De diripiendis ecclesiarũ bonis: de expilando populo: de annonæ difficultate: de constituenda tyrãnide: ut ea occasione paucorum auiditas expleatur: omnium fortunæ exhauriantur? Quis præterea id iustum esse ac bonũ putet, quod non modo iniuriam: sed etiam perniciem tã priuatam q̃ communem pariat? Nam spoliare antiquos, iustosq; dominos ac nouos inducere: quid

est obsecro si ea tyrannis non est? Ecclesias bonis euertere, quid est
aliud q̃ sacrilegiũ? Vbertatem profiteri, ut egestatem faméq; afferas,
quid est aliud q̃ cõmune paricidium? Quod si tyrãnos sacrilegos pa/
rricidas leges gladio ultore prosequuntur, quis hanc legẽ non explo/
dendam, exibilandáq; iure censeat, quæ nihil est sane aliud, q̃ in eccle
siæ populũq; scelestissima conspiratio? Quis non in tã nefariæ legis
authores seuerissime insurgendũ? Quis te non simul & clementissi/
me & iustissime facturũ arbitretur, si tam ipsos authores, q̃ legẽ Vulca
no cõmendaris. Vnus.n.tu es B.P. ac præterea nemo, qui populũ as/
serere a tã funesta iniuria possis: Qui inopiã quam isti moliuntur &
famẽ prohibere, qui ecclesiasticam libertatẽ tueri, qui triumuirorum
illum ac tyrannidẽ opprimere, quod si populum uiolari ab his, qui po
puli sitiunt emunguntq; sanguinem patiare, qui uerbo ubertatẽ pro/
mittunt, re uero egestatem apportant atq; inopiam, qui ecclesia/
rum fortunis inhiant, ut deuorent, qui sunt semper furta, rapinas,
famem, sacrilegium, depeculatus, tyrannidem meditati, et qui dum
sacra profanaq; omnia permiscent, uiri boni uideri uolunt, qua qui/
dem nulla esse iniustitia capitalior potest, si inquam tam insignem,
tamq; late patentem iniuriã feras, dum possis propulsare (patere me
obsecro. B. P. aliquanto liberius loqui) reus eris oppressi populi,
profligatæ libertatis, proditæ ecclesiæ, desertæ patriæ. Idẽ est enim
& nescio an maius etiam uitium, interdum non prohibere cum pos
sis iniuriam atq; inferre. At uero tuæ uel naturæ & instituti uel for/
tunæ uel officii est, ut neminem lædi uelis. Es enim & natura & no/
mine clementissimus, tum institutus, informatusq; iam inde a pue
ro ad clementiam, Deinde ita tecum actum est diuinitus, collata
in te summa rerum omnium potestate, ut qui natura institutisq; sem
per clemẽs iustusq; fueris, possis etiam tam clementer, iusteq; cum
omnibus agere: q̃ iniustitiam coercere. Postremo munus te tuum
semper officii & Iustitiæ admonet. Habes enim a natura, ut uelis, a
fortuna ut possis, ab officio, ut quod cupis & potes, idem præstes. Ex
hibe igitur & præsta quod tua & natura & mores pollicẽtur, quod ex
fortuna potes, quod ex officio debes. Tibi enim dictum est uni. Pasce
oues meas, tibi item dictum, tu es Petrus & super hanc petram ædifi/
cabo ecclesiam meam. Vides instructos: paratosq; in tuas oues, hoc
est in populum tuum: auidissimos lupos. Vides ecclesiæ tua in petra
sitæ: tuæq; fidei cõmissæ certam perniciem parari, uides haud dubiã
tyrannidẽ institui. Quem appellabit populus si tu deseras? Cuius fidẽ
imploret ecclesia, si tu ecclesiæ fundamentũ ac propugnaculũ onus
excutias, ac lacerandam dedas? Quis obsistet tyrannidi, nisi tu eam

oppresseris? Quis famem prohibebit: si hæc regio fruges dederit quibus uesci nequeat: & fertilissimo anni prouentu alienæ nationes fruantur: populus uero Romanus esuriat? Tu hactenus semper & populi & ecclesiæ patronus fuisti: nunc & pastor es & pater: atqui pater filios cogit: non dissipat: Pastor oues pascit: non lupis exponit. Hæc uero lex ut nouerca filios tuos abigit: ut lupus oues insectatur: ut tyrannus omniũ fortunas perdit: quæ si admittitur: nihil est ullius spei reliquũ: nisi ut qui per hosce multos annos: relicto patrio solo Romã uenerunt: tanq̃ ad cõmuné quietãq; patriã: coloniã cõmutent: ne cum bellorũ incõmoda uitarint: fame pereant: tum auté ecclesia relinquẽda: ferẽdaq; uel Boemorum proscriptio: uel admittẽdæ Lutheri leges: quarũ hæc ipsa lex confirmare uim potestatemq; uidebitur: nec erit amplius Turca ecclesiæ reformidãdus: quã antea sine bello lex agraria spoliauerit. Sed permagnã nobis uox illa tua præclara spé dedit: qua professus es te ré diligenter cogniturũ. Vox nimirũ tã maximo ac iustissimo q̃ optimo digna Principe. Illa nos ac populũ confirmauit: non tantũ his licere quantũ sibi hac lege promittebant. Hortatur ad hoc tua te iustitia: quã inuiolatã cupis: hortatur ecclesia: cuius augere dignitaté ac propagare fines debes: hortãtur te maiorum exépla, qui ne populus Ro. fame laboraret: totũ terrarũ orbé horreũ populi Romani esse uoluerũt: & tantã tãq; florenté tibi ecclesiæ dignitaté opesq; tradiderunt: ut esset qui tueri: & amplificare posset: uelletq; illud Petri saxũ ecclesiæ fundamentũ tam sanctum atq; inuiolabile q̃ sempiternum fore. D I X I

Fabius Vigil Baptistæ Casalio
Super Re Agraria.

Roma suos proprio ut seruaret sanguine fines,
  Innumeros, lethali ære, tulit calamos.
Tu: patrii quo seruentur sine sanguine fines,
  Vno, eodemq; salubri assequeris calamo.
Quos igitur tibi dent arcus, quæ signa Quirites,
  Qui armis sueta peti, Pace trophæa refers?

Romæ. M. D. XXIIII.